

Leiden

Green Deal: Verduurzaming Schoolgebouwen

**Frank de Wit, Wethouder Onderwijs , Sport en Duurzaamheid
Huib Bulthuis, huisvesting SCO Leiden , schoolbestuur
Eveline Botter, Projectmanager Gemeente Leiden**

Inhoud

- Doelstelling Green Deal (gemeentelijke ambities, de waarom vraag voor gemeente en hoe gaan we dit doen)
- In gesprek met de stad
- Organisatie en rolverdeling (wie gaan het doen)
- Waarom zouden tekenen?
- Interactief programma
- Planning
- Verkenningen
- Beginsituatie in beeld / IHP
- Stand tot nu toe (dec. 2015)
- Vragen en discussie

Doelstelling Green Deal: Gemeentelijke ambities

- Duurzaamheidsagenda 2015
  - 24 acties voor 2015 vastgesteld, deze Green Deal voor schoolgebouwen is 1 van deze 24 acties
- Duurzaamheidsambitie 2016-2020
  - Werkt met zes thema's: Energie, Duurzaam ondernemen, Duurzame mobiliteit, Slim omgaan met afvalstromen, Biodiversiteit, Klimaatadaptatie
- Duurzaam2030
  - Hoe ziet Leiden er in 2030 uit??

Lokale ontwikkelingen gemeente raad

DUURZAAM LEIDEN: DIT GAAN WE DOEN

AMBITIES EN DOELSTELLINGEN 2016 - 2020

Energie

- **Meer energie besparen**
12% energie per jaar besparen
Woningen verduurzamen door maatwerk en subsidie
Onderzoeken duurzaamheidsverduurzamende afspraken met corporaties
Zwembad, schoolgebouwen, Leids erfgoed, etc. verduurzamen
- **Meer gebruik van duurzame opgewekte energie**
Samen met regio in 2020 20% van de energie regionaal en duurzaam opwekken
Duurzame energie in de stad opwekken en uitdragen
Stimuleren van en onderzoeken mogelijkheden duurzame energie
Aanpak op Zuid-Hollandse Waterlandse
- **Gemeente gaat voorop in energietransitie**
Gemeentelijke organisatie in 2020 CO2 neutraal
Energiebesparing gemeentelijke panden
Reductie energieverbruik openbare verlichting

Duurzaam ondernemen

- **Duurzaam ondernemen vanzelfsprekend**
Opstellen (regionale) netwerk van bedrijven die elkaar stimuleren en inspireren
Duurzaamheidslijst
Energiebesparing en afvalreductie bij bedrijven inclusief gemeentelijke afdelingen
- **Transitie naar circulaire economie**
Verduurzaming bestaande bedrijven en bestaande bedrijventerreinen
Stimuleren en subsidiëren van innovatieve projecten

Biodiversiteit

- **Uitbreiden en verbinding groen voor biodiversiteit op recreatie**
Groen ecologisch en recreatief netwerk in en om de stad
Singelpark, groene verbindingen en Leids Oostvelden
Onderzoek en plan verbeteren fontein en laanruimte

Afalstromen

- **Bewoners vergroenen mee**
Meer groen groene daken, geveltuinen en particuliere en bedrijven met minder sluis
Subsidierichtlijn Groene daken en gevels
Initiatieven zoals weeskuren en buurtvergroening omarmen en faciliteren
- **Biodiversiteit als uitgangspunt**
Biodiversiteit uitgangspunt bij ontwikkeling en beheer

Afalstromen

- **Minder restafval**
Meer gescheiden verzamelen in afval
Meer piekcontainers
Verbeteren grofvuilverdeling en verdeling
- **Minder afval**
Reductie afval door preventie en hergebruik
Uitbreiden inwepunten
Nieuw afvalbeleid doel minder afval, hogere scheidingsefficiëntie
- **Minder zwaartafval**
Reductie van zwaartafval door bedrijfspanden en communicatie

Duurzame mobiliteit

- **Minder restafval**
Meer gescheiden verzamelen in afval
Meer piekcontainers
Verbeteren grofvuilverdeling en verdeling
- **Schone lucht, betere gezondheid**
Luchtkwaliteit verbeteren; gezondheid en leefomgeving verbeteren
Voorstellen milieuzone
Meer elektrische lastpaal voor auto's en baten
- **Verschuiving naar duurzame en slimme mobiliteit**
Minder CO2-uitstoot

Klimaatadaptatie

- **Waterbestendige stad**
In 2030 geen water overlast in de bebouwde omgeving huizen, bedrijven, instellingen en de hoofd- en zijwegen
Innovatieve oplossingen en pilot in internationaal verband (o.a. Lokerain, Leids Noord)
- **Klimaatbuurtsite stad**
In beeld brengen effecten en adaptatiemogelijkheden

ALGEMEEN

- **CO2 uitstoot in 2030 40% minder dan in 1990**
Duurzaamheid uitdragen en stimuleren
Gerichte communicatie en educatie
Leegkoppelig Platform Duurzaamheid: van en voor de stad

Leiden

Doelstelling Green Deal: Waarom wil de gemeente dit eigenlijk?

- Vermindering CO2 uitstoot
- Vermindering energie- water en gasverbruik
- Vergroten inzet van hernieuwbare energiebronnen
- Lagere exploitatielasten
- Verbetering binnenklimaat
- Aantrekkelijke onderwijshuisvesting

- Gemeente kan doelstelling CO2 reductie niet alleen halen

Doelstelling Green Deal: Hoe gaan we dit doen?

Trias Energetica

Leiden

In gesprek met de stad

- Zeeheldenbuurt
- Zonnepanelen
- Huurders en energie
- Renovatie
- Energie kansen
- Scholen

Organisatie en rolverdeling

- Gemeente
  - Wethouder Onderwijs en Duurzaamheid
  - Projectorganisatie
  - Duurzaam Leiden
  - Rol: Initiëren, faciliteren, verbinden
- Externe partij
  - Rol: Technische expertise
- Scholen
  - Besturen
  - Directies
  - Rol: Eigenaarschap, financiële inbreng

Waarom zouden schoolbesturen tekenen?

- Financiële redenen
  - Eigenaar, dus betalen (korte termijn), maar levert juist veel geld op (lange termijn): voorbeeld Visser 't Hooft, externe partij bespaart veel geld
- Reputatie
  - Duurzaamheid in toenemende mate belangrijk voor ouders in keuze school
- Duurzaamheid is leuk!
  - Educatief programma, kinderen nemen het ook mee naar huis
- Bevordert leerprestaties
  - Frisse scholen, 15% betere leerprestaties en minder uitval docenten
- Duurzaamheid zorgt voor toekomstbestendige school

29 April - Ondertekening

■ Inspiratie middag

- - Door goede voorbeelden te delen;
- - Uitdagen d.m.v. over de lijn;
- - Uitleg steun te organiseren bijv. door MR inzet;
- - Aansluiten op duurzaamheidsthema's passend bij schoolambitie ;

Kennis delen en inspireren d.m.v. Interactief programma

- Enkele voorbeelden van duurzaamheidsinitiatieven:
  - Peerby, Greenwheels of Deelauto (apps)
  - Weten jullie eigen energierekening?
  - Energy Race Leidse studentenhuizen
  - [Video duurzame school Voorhout](#)
- Wat vinden jullie nou belangrijk:
  1. Slim omgaan met afvalstromen
  2. Energiebesparing en groene opwekking
  3. Groenvoorziening en biodiversiteit
  4. Duurzame mobiliteit
  5. Water & Hygiëne
  6. Gedrag & Communicatie

Interactief programma: Terugkoppeling

- Kies drie thema's uit en laat het ons weten
- U ontvangt informatie over deze drie thema's van ons als terugkoppeling op deze bijeenkomst
- Expert van externe partij legt focus op deze drie thema's tijdens bezoek

29 April 2015 - Ondertekening

Leiden

Planning (tijdens ondertekening eind april 2015)

- Voor de zomervakantie
  - Gegevens aanleveren
  - Expert externe partij komt langs op elke school/bestuur
  - Alvast zelf aan de slag!

- Voor het einde van het jaar
  - Quick scan per school gedaan
  - Sommige scholen krijgen individueel businessplan

- Begin 2016
  - Begin met uitvoering businessplan

Leiden

Leidse Green Deal

Verduurzaming schoolgebouwen

Stand 1 december 2015

Verkenningen (de voorwas)

- Landelijk o.a.
  - - Bouwstenen voor sociaal
  - - Deelname werkgroep RVO
  - - Ruimte OK,
  - - etc.

Keuze om duurzaamheid breed en integraal te benaderen, leidt tot de opdracht aan Grontmij

Begin situatie in beeld

- Kwaliteit en omvang huisvesting in beeld brengen, ontwikkeling leerlingenaantallen (IHP)
- Staat van gebouwen
  - onderwijskundig
  - technische staat
- Slechte energieprestatie
- Fluctuatie leerlingaantallen
- Meerjaren onderhoudsplannen naar duurzame meerjaren onderhoudsplannen.
- Wildgroei (kennis)initiatieven: Door het enorme aanbod de bomen in het bos niet meer zien.
  - optelsom maatregelen werkt anders uit
  - noodzaak maatwerk per gebouw

Lokale ontwikkelingen

- Bijeenkomst met schoolbesturen:
  - grootste belemmering is financiering vraag;
  - monumentale schoolgebouwen;
  - Investeren zonder zekerheid terugverdienen

- Oplossingen:
  - duurzaamheidslening (SVn)
  - expert intern voor adviseren verduurzamen monumenten.
  - investering in energiemonitoring door de gemeente

Resultaat tot nu toe

- Energie monitoring start schoolgebouwen min. 42 schoolgebouwen;
- 1 school al 2 jaar ervaring met energie monitoring;
- 4 scholen met zonnepanelen, ervaring delen;
- 4 schoolbesturen zullen alsnog Green Deal ondertekenen
(op 16 december en 3 overwegen dit nog)
- Afval – komen tot mogelijkheid verder te scheiden
- Mobiliteit – proef fiets/voetganger voorrang, auto niet faciliteren.

Vragen en discussie

Leiden

